

SVETOVNI DAN ZDRAVJA 1997

OBVLADOVANJE GRIPE

V nasprotju z drugimi akutnimi respiratornimi boleznimi se lahko gripa razvije v resno bolezen z zapleti, kot je na primer pljučnica. Žrtve takšnih zapletov so še zlasti starejši ljudje in ljudje s kroničnimi boleznimi. Kako težka bolezen je lahko gripa, dokazuje število bolnikov, ki jih med večjimi epidemijami sprejmejo v bolnišnice, in seveda število smrtnih primerov; porast števila smrti med sezono gripe v nekaterih deželah enačijo z resnostjo epidemije.

Gripa se pojavlja po vsem svetu in na območjih z zmernim podnebjem vsako leto beležijo epidemije. Trikrat do štirikrat se v enem stoletju pojavi nov virus, ki povzroči epidemijo svetovnih razsežnosti (pandemijo) in nekatere od teh epidemij terjajo številna življenja. Najhujša pandemija v tem stoletju je bila tista iz let 1918–1919, zaradi katere je umrlo 20 milijonov ljudi. Zadnja pandemija do zdaj se je začela leta 1968, povzročil pa jo je soj virusa gripe, imenovan A/Hong Kong. Povsem jasno je, da bo prišlo do nove pandemije, povsem jasno pa je tudi, da nanjo nismo dovolj pripravljeni.

Dva ukrepa lahko omilita posledice gripe: cepljenje in zdravljenje s protivirusnimi zdravili. Zaradi stroškov, stranskih učinkov in omejene dostopnosti vsesplošno zdravljenje ni mogoče. Cepljenje najbolj ogroženih skupin prebivalstva ostaja torej najučinkovitejši ukrep za omilitev posledic gripe. Ker virus nenehno mutira, je cepljenje treba ponavljati vsako leto pred sezono gripe, in sicer s posodobljenim cepivom, s katerim skušajo

zagotoviti čim večje ujemanje z soji virusa gripe, ki krožijo po svetu. Cepljenje proti gripi lahko prepreči hude oblike bolezni in smrt in je torej zelo priporočljivo za ljudi, ki so stari več kot 65 let, in za tiste, pri katerih je verjetnost zapletov velika – to pa so vsi, ki so starejši od 6 mesecev in imajo kakšno kronično pljučno ali srčno bolezen, motnje v delovanju ledvic ali motnje presnove.

Svetovna zdravstvena organizacija (SZO) koordinira svetovni nadzor nad gripo, ki ga opravlja omrežje 110 nacionalnih centrov za gripo v 80 državah in štirje Kollaborativni centri SZO za prijavljanje in raziskovanje gripe, in sicer v Atlanti, Londonu, Melbourne in Tokiu. Spremljanje bolezni omogoča zbiranje epidemioloških podatkov in izolacijo virusa za hitro določanje in mednarodne primerjave. Vsakoletna priporočila glede cepiva temeljijo na podatkih, ki jih pridobijo prek omenjenega sistema spremljanja bolezni. To redno in nenehno spremljanje gripe bo tudi po vsej verjetnosti omogočilo napoved grozeče pandemije.

Za pripravo na prihodnjo pandemijo je treba že zdaj oblikovati nacionalne in regionalne načrte. V okviru teh načrtov je treba upoštevati dejstvo, da v primeru pandemije cepivo morda sploh ne bo na voljo ali pa ga ne bo dovolj. Načrti morajo predvideti prioritete in začrtati cilje, ki bodo usmerjali nadzorne strategije, operativne odločitve in razporeditev sredstev na nacionalni, regionalni in lokalni ravni.